

Tattarin pölytystestiraportti

Tarhamehiläisten tuottama pölytys osana huoltovarmuutta -hanke (MehiVarma)

Teksti: Anna-Maria Borshagovski (SML ry)
Kokeen toteutus: Sanna ja Jukka Kurvinen, Pertti Harmaala, Mika Räbinä
Kansikuva: qurrant (Pixabay)
10.11.2026

MEHIVARMA

Luke LUONNONVARAKESKUS

SUOMEN MEHILÄISHOITAJAIN LIITTO

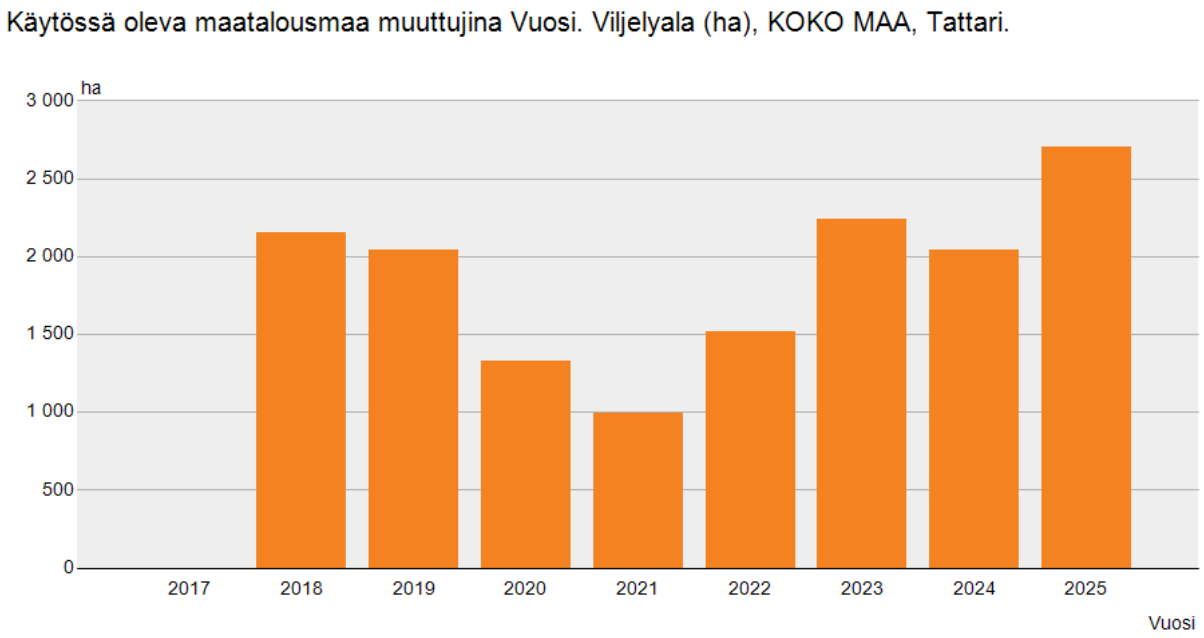
Euroopan unionin osarahoittama

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Tausta

MehiVarma on Luonnonvarakeskuksen ja Suomen mehiläishoitajain liiton hanke, joka kehittää pölytyspalvelua ja mehiläisalan huoltovarmuutta Suomessa. Hanke ja Pohjolan seudun mehiläishoitajat (Pohme ry) järjestivät 6.11.2025 Pohmen kerhoillassa työpajan, jossa pohdittiin pölytyspalvelun tuottamista yhteistyömuotoisesti. Pohjolan mehiläishoitajat ry:n kerhoiltaan kutsuttiin viljelijöitä, joista yksi tuli paikalle. Viljelijän ja tarhaajien kesken ryhdyttiin pohtimaan pölytystestiä, joka toteutettaisiin viljelijän tattaripelloilla useamman tarhaajan voimin syksyllä 2026.

Tattarin viljely on Suomessa kasvussa (Luonnonvarakeskus 2026 a, Kuva 1). Tattari on yksivuotinen, ristipölytteinen tatarkasvi (Luontoportti). Se on vale- eli pseudovilja ja siksi se soveltuu ravinnoksi gluteenittomiin ja viljattomiin ruokavalioihin. Tattari kylvetään kesäkuun alussa. Kukinta alkaa heinäkuussa ja satoa korjataan niin pitkään, kunnes pakkaset lopettavat kukinnan (Pohjois-Pirkanmaan tattariosuuskunta). Hyönteispölytys on tattarille välttämätön, ja häkkikokeissa mehiläisten on havaittu olevan tattarin tärkein pölyttäjäryhmä (SML ry).

Kuva 1. Tattarin viljely Suomessa on ollut viime vuosina kasvussa. Lähde: Luonnonvarakeskuksen tilastot

Materiaalit ja menetelmät

Viljelijä tarjosi pölytystestiin kahta peltolohkoaan. Tattaripellot sijaitsivat Mankilassa Pohjois-Pohjanmaalla. Kumpikin lohko oli noin seitsemän hehtaaria suuri. Niiden välinen etäisyys oli linnuntietä noin 2,5 kilometriä ja peltojen välissä kulki noin 40 metriä leveä joki.

Testiin osallistui kolme mehiläistarhaajaa. He veivät mehiläispesiä toiselle lohkolle tattarin alkaessa kukkimaan (Kuva 2). Pesiä vietiin yhteensä 12 kappaletta 11.7. (7 pesää) ja 20.7. (5 pesää).

Viljelijä käytti testissä yhtä DJI Phantom Pro -droonia ja testasi niiden soveltuvuutta mehiläisten lentoreittien tarkkailuun heinäkuun lopulla.

Viljelijä myös keskusteli naapuriviljelijöiden kanssa testiin tulevista mehiläisistä ja tiedusteli mahdollisista kasvinsuojeluaineruiskutuksista ja niiden ajankohdista. Kaikki suhtautuivat testiin positiivisesti ja ymmärsivät, että ruiskutukset tulee ajoittaa lentoajan ulkopuolelle.

Kuva 2. Pölytystestissä käytössä ollut tattaripelto Mankilassa Pohjois-Pohjanmaalla 9.7.2026. Kuva: Mika Räbinä

Kuva 3. Pölytystestissä käytössä ollut tattaripelto Mankilassa Pohjois-Pohjanmaalla 9.7.2026. Kuva: Mika Räbinä

Tulokset ja johtopäätökset

Pölytyspalvelun vaikutus satoon oli positiivinen. Sato pölytetyllä pellolla oli noin 1000 kg/ha ja pölyttämättömällä pellolla noin 600 kg/ha (Suomessa vuosien 2018–2025 keskisato tattarilla on 760 kg/ha; Luonnonvarakeskus 2026 b) eli pölytetyllä pellolla sato oli 67 % suurempi. Luvut ovat arvioita, koska lohkon puinti keskeytyi sateiden vuoksi, mikä vaikutti mittausten tarkkuuteen. Positiivinen tulos kuitenkin saatiin siitä huolimatta, että käytössä oli 1,7 pesää/ha verrattuna suositeltuun 3,5 pesää/ha.

On huomioitava, että koska testi kesti vain yhden kasvukauden verran, tuloksista ei voida kontrolloida pois muun muassa sääolosuhteiden ja sattuman vaikutusta. Sääolosuhteet olivat haastavat: kesä- ja heinäkuussa vaivasi kuivuus, elo- ja syyskuussa tuli 170 mm ja 120 mm vettä, ja syyskuussa tuli lopulta halla ja pakkaset. Lisäksi peltolohkojen kukinnan alkamisajankohdissa oli kahden viikon ero.

Viljelijän testaamat droonit eivät onnistuneet paikantamaan mehiläisten lentoreittejä. Mehiläiset olivat liian pieniä. Viljelijä koki, että mehiläisten aktiivisuuden seurantaa ja pölytysaktiivisuutta olisi hyvä selvittää jatkossa toisenlaisella teknologialla, kuten erilaisella kameralla. Mehiläisten kukkavierailuja voisi seurata myös mehiläispesien eteen asennettavalla siitepölykeräimellä, jonka avulla voidaan tunnistaa, mistä kasveista mehiläiset ovat siitepölyä keränneet.

Mehiläistarhaajat raportoivat, etteivät he juuri saaneet tattarihunajaa. Joko tattarilla medentuotto oli heikkoa ja mehiläiset hakivat sieltä siitepölyä tai sitten mehiläiset eivät käyneet tattarilla niin paljoa, että hunajaa olisi kertynyt pesiin. Kesken testin kävi ilmi, että lähellä olikin rypsipelto, joten on mahdollista, että mehiläiset kävivät mieluummin hakemassa ruokaa rypsiltä ennen tattarilla käyntiä. Ei myöskään tiedetä, onko lohkojen väliseen eroon sadossa voinut vaikuttaa erot paikallisissa luonnonpölyttäjäkannoissa, koska pölyttäjälaskentoja ei lohkoilla tehty.

Kun pohdittiin pölytyspalvelun kannattavuutta, viljelijältä kysyttiin, mikä olisi tattarin viljelyssä maksuvalmius pölytyspalvelusta. Yleislinjana hän piti sitä, että saadusta hyödystä, kuten sadonlisästä, voi maksaa 30–40 % hyödyn taloudellisesta arvosta.

Testin lopputuloksena yhteistyö viljelijän ja mehiläistarhaajien välillä jatkuu. Viljelijä jatkaa tattarin kasvattamista ensi vuonna, ja pölytystä suunnitellaan myös kuminalle. Tattariviljelyksille luotiin kaksi pysyvää tarhapaikkaa hunajan tuotantoon ja pölytykseen. Uusia tarhapaikkoja on myös suunnitteilla.

Lähteet

Luonnonvarakeskus. 2026a. Maataloustilastot: Käytössä oleva maatalousmaa. Luonnonvarakeskuksen tilastotietokanta (StatDB). Viitattu 2.11.2026. https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__maa__kamama/0200_kamama.px/

Luonnonvarakeskus. 2026b. Maataloustilastot: satotilasto. https://statdb.luke.fi/PxWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__maa__sattil/0100_sattil.px/table/tableViewLayout1/

Luontoportti. Viljatatar *Fagopyrum esculentum*. Viitattu 29.10.2026. https://luontoportti.com/t/2505/viljatatar

Pohjois-Pirkanmaan tattariosuuskunta. Tattarin viljelyopas. Viitattu 29.10.2026. https://proagria-website.files.svdcdn.com/production/18.1.2019_tattarin_viljelyopas_2022-06-13-125019_uwbt.pdf

Suomen mehiläishoitajain liitto. Tattari. Viitattu 29.10.2026. https://hunaja.net/polytys/mehilaisten-ravintokasvit/1749-2/